

VESNA PARUN
KORALJ VRAĆEN
MEĐIMURJU

Tri mudraca s Istoka, 1971., tempera, 40,5 × 28 cm

naslovnica: Crvene krošnje, godina nepoznata, pastel, 14,5 × 20 cm

VESNA PARUN
KORALJ VRAČEN
MEĐIMURJU

Sesvete, 2025.

IMPRESSUM

IZLOŽBA

MUZEJ MEĐIMURJA ČAKOVEC
RIZNICA MEĐIMURJA
5. prosinca 2025. – 25. siječnja 2026.

ORGANIZATORI
Muzej Prigorja
Morena Želja Želle
Muzej Međimurja Čakovec
Maša Hrustek Sobočan, Ines Virč
Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec
Ljiljana Križan

STRUČNA KONCEPCIJA IZLOŽBE
Žarka Vujić

SURADNICA
Morena Želja Želle

GRAFIČKA PRIPREMA
Ovum

POSUDITELJI
Denis Derk
Kajkaviana

TEHNIČKI POSTAV
Predrag Fučko
Sven Kramar

TISAK
Pozor

KATALOG

NAKLADNIK
Muzej Prigorja

ZA NAKLADNIKA
Morena Želja Želle

AUTORI TEKSTOVA
Denis Derk
Andrijana Kos Lajtman
Žarka Vujić
Morena Želja Želle

LIKOVNO OBLIKOVANJE
Tomislav Mrčić

SLOG I PRIPREMA ZA TISAK
Ovum

TISAK
Graforad

NAKLADA
200 primjeraka

ISBN 978-953-8584-12-1 (TISAK)
ISBN 978-953-8584-13-8 (PDF)

CIP zapis je dostupan u nacionalnom
skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet
pod brojem 991005914032309366.

IZLOŽBA I KATALOG OSTVARENI SU
UZ FINANCIJSKU POTPORU GRADSKOG UREDA
ZA KULTURU I CIVILNO DRUŠTVO GRADA
ZAGREBA I MINISTARSTVA KULTURE I MEDIJA RH

KORALJ VRAĆEN MEĐIMURJU

Jedina međimurska samostalna izložba slavne hrvatske pjesnikinje Vesne Parun otvorena je 24. studenoga 1995. godine u privatnoj čakovečkoj Galeriji Kavran pod nazivom „Koralj vraćen Međimurju”. Izložbu, koja je bila otvorena do 15. prosinca, omogućila je Lutrija Hrvatske, a gostoljubivo ju je ugostila obrtnička obitelj Kavran u svojoj staklorezačkoj i uramljivačkoj radnji koja se skrasila usred glavne čakovečke ulice.

Vesna je u Čakovcu izložila dvadeset i šest slika nastalih u dugom periodu od 1930. do 1995. godine, a među njima je bila i čuvena slika „Tri mudraca s Istoka” iz 1971. godine, izložena svojedobno i na Zagrebačkom salonu. Na čakovečkom otvaranju glazbeno-poetski recital izveli su Vesnini prijatelji i suradnici Dunja Knebl, Tanja Radović i Branko Pejnović. Naziv izložbe dala je pjesnikinja i slikarica sama, pročitavši na otvorenju istoimeni esej „Koralj vraćen Međimurju”, tekst manje poznat široj javnosti. Na otvorenju je bila i tadašnja čakovečka gradonačelnica Marija Ružić, a neplanirani, šarmantni govor održao je i njezin suprug, poznati čakovečki odvjetnik Đuro Ružić, ističući da redovito čita Vesnine provokativne priloge u Feralu.

U poetskom eseju „Koralj vraćen Međimurju” Vesna Međimurje naziva usnulim morem te najsjevernijim i najkopnenijim otokom Hrvatske kojem donosi pozdrav s Kornatskog arhipelaga. Prisjetila se da je hvaljenu „Baladu prevarenog cvijeća” napisala na prigorskoj cesti, a „Željeznicu iz brežuljaka djetinjstva” uz prozor zagorskog vlaka. Nije zaboravila ni da je s majkom Anticom Mateljan Andreis pohađala međimurske škole i vrtiće, gdje su posjećivale i vlastelinske konjušnice i lazarete iz vremena kuge. Spomenula je da su im u školama pekli pogače, dočekivali ih pjesmom, pa je u pjesničkom nadahnuću čak pomislila da je u ranijem životu njezina brižna majka bila slavna čakovečka pjesnikinja grofica Katarina Zrinska.

I u tom je nadahnutom eseju (bila je ona i majstorica proze, a ne samo stiha) Vesna poželjela da njezine slike nađu trajni smještaj u kući usred Čakovca oko koje u lipnju cvatu perunike, kako bi njezin likovni opus dobio malo simbolično sidrište za brod koji, otrgnut s konopca, plovi dalje...

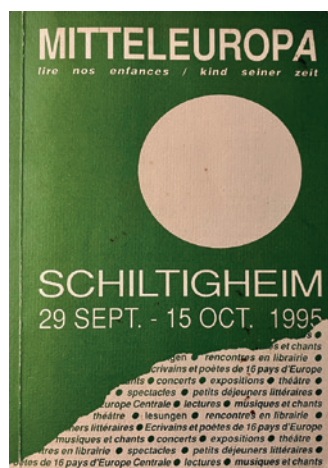
Ta je 1995., još uvijek u Hrvatskoj itekako ratna godina, za Vesnu Parun bila više nego izazovna i radna. Početkom godine imala je veliku izložbu u Klubu hrvatskih kulturnih radnika u Zagrebu, uz tada čuveni restoran Kod Drageca, u podrumu Muzeja za umjetnost i obrt. Izložbu je otvorio Vesnin dugogodišnji prijatelj i poklonik Tonko Maroević, a ugostitelj Drago Vukušić, kojeg je znao cijeli Zagreb, kupio je unaprijed desetak radova, jer je na izložbi Vesna prikupljala sredstva za vlastito liječenje.

Onda je u veljači slike izlagala i u prostorima Privredne banke u Varšavskoj ulici. Nekoliko tjedana Vesna je provela u Damasku u Siriji, gdje je otišla posjetiti obitelj svojega sirijskog prijatelja Adnana Al-Marzoukija, rođenog 1958. u Akrabi. Adnan je studirao u Zagrebu, gdje ga je, u tramvaju za Dubravu, upoznala trideset i šest godina starija hrvatska pjesnikinja. Poznanstvo se pretvorilo u duboko prijateljstvo te je Adnan uskoro preselio u njezin stan u Badelovoj ulici u Studentskom gradu, gdje ostaje do povratka u Siriju zbog odsluženja vojnog roka. U Damasku je te 1995. godine Vesna putovala preko Budimpešte, a o tom je putu napisala niz pjesama koje joj je objavljivalo „Hrvatsko slovo“. Pričala je da su joj tom prilikom u Siriji objavili i zbirku pjesama u prijevodu na arapski jezik, ali mi sudbina te zbirke nije poznata. Adnana je Vesna nazivala reinkarnacijom neprežaljenog brata Mirka, koji se nikada nije vratio iz Drugog svjetskog rata, dok je Marijan Bosnar iz Hrvatskog državnog arhiva Adnana u knjizi „Osobni arhivski fond Vesne Parun“ nazvao njezinim nevjenčanim suprugom.

Objavila je te godine Vesna i dječju knjigu „Kroz prozorčić zime“ s ilustracijama akademskog slikara Jože Rebernaka, dok joj je Školska knjiga objavila i Izbor iz djela, koji je priredila vrsna poznavateljica njezina stvaralaštva Karmen Milačić. Godine 1995. Vesna je s akademskim slikarom Sergijem Mihićem objavila i grafičku mapu „Klasični triptih“, u kojoj su predstavljeni njezini prijevodi pjesama Heinricha Heinea, Johanna Wolfganga Goethea i Rainera Marie Rilkea. Prijevode je hvalio i akademik, germanist svjetskoga glasa Viktor Žmegač.

U kolovozu Vesna dolazi na pjesnički susret Croatia rediviva na Braču, koji je u rodnom Selcima pokrenuo liječnik, pjesnik i diplomat Drago Štambuk, po Vesni „Orfej sa skalpelom kamenoresca“. Na petim selačkim baštinskim danima Vesna Parun je, očekivano, ovjenčana maslinovim vijencem, a ljubiteljima poezije rekla je da je njezin dolazak na Brač znak izmirenja s otokom koji je nazvala tabuom svojega života u dugom razdoblju od šesnaeste do sedamdeset i četvrte godine života. Tabuom kojem je glavni ritam davao Bračanin i Vesnina ljubav iz mladenačkih dana Pjer Brešković...

Već u rujnu Vesna vlakom putuje na peti literarni bijenale Mitteleuropa u francuski Strasbourg, točnije u obližnji gradić Schiltigheim. Pjesnički susret otpočeo je 30. rujna odavanjem počasti „velikoj dami srednjoeuropske književnosti“, kako je Vesnu nazvao francuski znanstvenik, pjesnik i sveučilišni profesor te organizator susreta Vladimir Claude Fišera. Susrete je otvorio generalni sekretar Vijeća Europe Daniel Tarschys i to u vrijeme kada Hrvatska još uopće nije bila punopravna članica Vijeća (postala je to tek godinu kasnije). Na programu, u čast Vesni, govorili su češki disident i legendarni penovac Vladimir Merta, albanski književnik Eqrem Basha i poljski nesuđeni nobelovac, pjesnik Adam Zagajewski. Doista blistavo društvo za Vesnu Parun, u kojem je ona bila prva među jednakima, fasciniravši publiku i pjesnike poznavanjem francuskog jezika.

I onda je u studenom uslijedila i čakovečka izložba, budući da je te 1995. godine Vesna inzistirala na tome da ima što više izložbi i javnih nastupa, jer je bila u životnoj formi. Puna energije i planova.

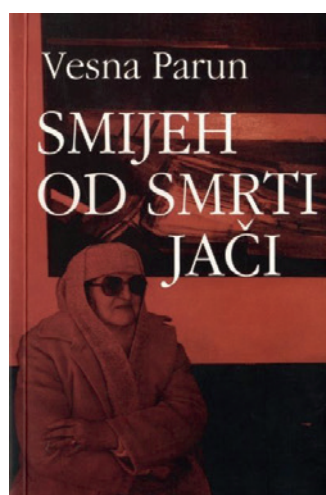
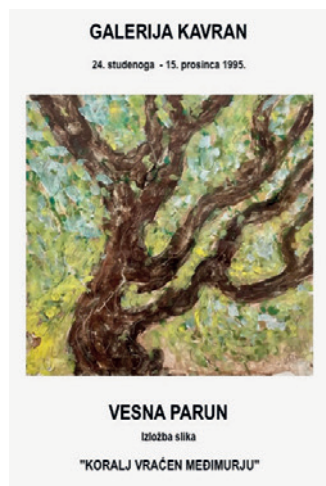
No veze Međimurja s Vesnom Parun ipak sežu dublje u prošlost. Tako je još 1969. godine Vesna u Čakovcu objavila zbirku „Ukleti dažd“, i to u samizdatu, odnosno vlastitoj nakladi u danas nedostižnih pet tisuća primjeraka. Zbirku je tiskala u Zrinskom, poznatoj čakovečkoj tiskari u kojoj su joj 1972. godine tiskali i „Sto soneta“, znamenitu zbirku u kojoj su objavljene i antologijske pjesme „Kud će ta djeca“, „Sonet o naranči“, „Sonet o čistoći“, „U nemilosti ljubavi“ i „Molitva čovjeka koji je izgorio spašavajući pčele“. Zbirka je objavljena u nakladi od četiri tisuće primjeraka, uredili su je pjesnik Ernest Fišer i povjesničar Dragutin Feletar, a na naslovnoj stranici otisnut je višebojni autoričin autoportret s rodom. Zbirku je Vesna posvetila skladatelju Vatroslavu Lisinskom.

Tih sedamdesetih godina prošloga stoljeća Vesna je bila česti gost međimurskih škola i vrtića, u koje ju je pozivao i profesor, pripovjedač, književni kritičar i povjesničar književnosti Zvonimir Bartolić, autor predgovora u zbirci „Sto soneta“.

Gošća Čakovca Vesna je bila i u listopadu 1993. godine, u sklopu Mjeseca hrvatske knjige, kada je na poziv pjesnikinje Ljubice Duić-Jovanović u Knjižnici i čitaonici Čakovec predstavila knjigu „Začarana čarobnica“. Zanimljivo, i tu je knjigu tiskala u vlastitoj nakladi, opet u tiskari Zrinski, a objavu knjige omogućili su, uz tvrtke iz Zagreba, i Beton iz Preloga, Gradnja, BI-EL, Katex i Hađikan-trans iz Čakovca te čakovečki odvjetnik Miroslav Kožić. Sponzore iz Međimurja, bez kojih knjige ne bi bilo, pronašao je moj brat Goran Derk, dok je za opremu korica bio zaslužan Boris Lisjak. Na naslovnici se tako našao Vesnin „Suncokret“, a na posljednjoj stranici njezin „Zalazak sunca“. Na predstavljanju u Čakovcu nastupili su recitatori Graditeljske škole pod vodstvom profesorice Katarine Horvat, a gošća je bila i glazbena umjetnica Dunja Knebl.

S otvorenja izložbe Koralj vraćen Međimurju, 1995.,
foto: Denis Derk

Prva Vesnina čakovečka izložba u galeriji Kavran bila je spontana i organizirana u poluprivatnom aranžmanu, potpuno izvan institucija, zahvaljujući poznavanju moje majke Nade Derk i gospođe Marice Kavran. Potpuno u duhu onog vremena, koje i nije uvijek imalo sluha za slobodarsku i buntovnu pjesnikinju koja je, kao rođena Dalmatinka, jako dobro znala što znači riječ dišpet. Stoga mi je i više nego drago da danas, trideset godina poslije, Vesna Parun ponovno ima samostalnu izložbu u Čakovcu te da je pri tome okupila čak tri važne institucije: Muzej Prigorja, koji je organizirao izložbu „Vesna Parun: Koralj vraćen Međimurju“, Muzej Međimurja Čakovec, koji je izložbu ugostio u svojoj Multimedijalnoj dvorani u bedemima čakovečkog Starog grada, te Knjižnicu „Nikola Zrinski“ Čakovec. Posebno valja istaknuti da Muzej Prigorja već godinama najsustavnije u državi skrbi za Vesninu svekoliku ostavštinu, što i ne čudi jer je dio svojeg života Vesna provela u Sesvetama, gdje je živjela i njezina obitelj. I to baš u skromnom zdanju koje je bilo smješteno tik uz zgradu današnjeg Muzeja.

Ova sadašnja izložba ipak nije kopija one iz 1995. godine. Dio slika izloženih u galeriji Kavran našao se i na ovoj izložbi u čakovečkom Starom gradu. Dio slika čakovečka publika još nije imala prilike vidjeti i sada ih može vidjeti prvi put. Manji dio slika, koliko mi je poznato, nikada nije javno izlagan.

A na poleđini one čuvene Vesnine slike „Tri mudraca s Istoka“ Vesna je u veljači 1995. godine napisala: „Poklonjeno, od srca, Denisu Derku, Čakovec, a u spomen i čast mojoj pok. majci Antici, zaljubljennoj u Međimurje i njegove pitome stanovnike...“

Hvala svima koji su omogućili ovu izložbu. A budući da se izložba održava u dvorcu Zrinskih, podsjećam i na knjigu „Smijeh od smrti jači“, koju je Studentsko kulturno društvo Ivan Goran Kovačić u Zagrebu objavilo povodom Vesnina sedamdeset i petog rođendana. Knjigu je Vesna posvetila Frani Krsti Frankopanu, bratu Katarine Zrinske i šogoru Petra Zrinskog. U toj je knjizi Vesna podsjetila na antologijski esej „Zganke za vrime skratiti“, koji je nezaobilazni hrvatski novinar i publicist Veselko Tenžera napisao o Frani Krsti Frankopanu, ali je odlučila i objaviti pjesmu Frana Krste Frankopana „Mučeca ljubav“, koja završava stihovima: „Tako služeć, mučec, oh, prez smilovanja, u ljubavi stalan volil pretrpiti; zmiru je štimal pomoć, zazivanja, ne hteć reći: vmiram, moral je umriti“.

Denis Derk

MAGIJA KORALJNO CRVENA

Vesna Parun s obitelji dio je života provela u Sesvetama (od ranih četrdesetih do ranih pedesetih godina dvadesetog stoljeća), a iz tog razdoblja datira i njezina prva objavljena zbirka pjesama (*Zore i vihuri*, 1947.). U Muzej Prigorja ušla je više od pola stoljeća kasnije i nekoliko je godina u njemu boravila zamalo neprimijećena. Istine radi, valja reći kako prostor s muzejskim zaposlenicima nije dijelila pjesnikinja sama, jer ona je u to vrijeme već napustila svoj zemaljski zavičaj, već njezina torbica boje crvene poput koralja, što ju je Muzeju darovala jedna Sesvećanka.

Uoči desete obljetnice Vesnine smrti koraljno crvena torbica potaknula je snažan interes zaposlenika Muzeja za intenzivnijim istraživanjem povijesti odnosa Vesne Parun sa Sesvetama, ali i njezina prebogatog stvaralaštva. Godine 2019. Muzej Prigorja otkupio je dio Vesnine ostavštine iz privatne zbirke njezina dugogodišnjeg prijatelja Branka Pejnovića; ovaj je otkup obuhvatio manju zbirku pjesnikinjin likovnih radova (četnaest slika i dva predmeta primijenjene umjetnosti), jedan rukopis, tri potpisana tiskana prijevoda, dvije nagrade dodijeljene autorici (Nagrada grada Zagreba 1956. i Nagrada Vladimira Nazora 1959.), tri fotografska uvećanja njezinih portreta (autorice Zlate Vucelić) i dvjestotinjak knjiga iz njezine biblioteke. Trudeći se da uspostavi malu memorijalnu točku posvećenu jednoj od najvećih hrvatskih pjesnikinja, na temelju spomenute građe Muzej Prigorja je u sljedećih pet godina realizirao niz izložbi o različitim aspektima Vesnina života i stvaralaštva – izložbe *Balade Vesne Parun* (o vezi Vesne i Sesveta i o njezinom likovnom stvaralaštvu), *Vesna Parun: Klasični triptih: Goethe – Heine – Rilke* (o prevoditeljskom radu pjesnikinje) i *Fanatik istine: Vesna Parun u Narodnoj Republici Bugarskoj* (1962 – 1967) (o Vesninoj bugarskoj životnoj epizodi). Tome svakako treba pridodati i dvije izložbe likovnih interpretacija Vesnine poezije i proze u djelima suvremenih umjetnica Sanele Đurinec Raič (izložba *Sanela Đurinec Raič: Vesna Parun – Kronologija približavanja i interpretiranja*) i Nevene Petre Piližote (izložba *Ptica vremena*), koje su također održane u Muzeju Prigorja.

Godine 2024. Muzej Prigorja otkupio je i ostatak građe iz zbirke Branka Pejnovića. Uz nekoliko slika (među kojima i jedna s Vesninim omiljenim motivom suncokreta) i grafika, vrijedan dio otkupa čine tonski zapis pjesnikinje koja recitira šesnaest svojih pjesama i video zapis dokumentarnog filma *Ti koja imaš nevine ruke* koji je Branko Pejnović s Vesnom snimao u Topuskom i Stubičkim Toplicama tijekom tridesetak godina. No, najzanimljivijom nam se građom čini dio Vesnine rukopisne ostavštine i njezini strojopisi, među kojima vrijedi istaknuti pjesmu „Magarčić sa Zlarina”, napisanu povodom otkupa istoimene slike za fundus Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti (tada Moderne galerije), prepjeve poezije srpskoga pjesnika Vladislava Petkovića Disa na francuski jezik te desetke stranica epigrama i satiričke poezije. Posve osobit dragulj u rukopisnoj ostavštini Vesnin je spomenar, nastao oko 1935. godine u Splitu, kad je pjesnikinja bila tek

na pragu djevojačkog doba. Među njegovim se koricama, naime, kriju 33 lista Vesninih ranih pjesama, o kojima akademik Tonko Maroević govori: „To su vrlo osjetljivi stihovi iz najranije faze i otvaranje prvi put u vezanom i nevezanom slobodnom stihu. Dakle, ona je ovladala otpočetka konvencijama a sa senzibilitetom, s otvorenosću za različite slojeve zapravo mediteranskog pejzaža ponajprije, i sa otkrićem reklo bi se egzistencijalnih tonova koji će je i kasnije karakterizirati, mislim da je ovaj spomenar sa dobrih 30, 40 neobjavljenih pjesama svojevrsna dragocjenost jer nas uvodi u pjesničinu radionicu, u njezino formativno razdoblje i to će sasvim sigurno biti zanimljivo otkriće.”

Građa vezana uz Vesnu Parun koju sada posjeduje Muzej Prigorja omogućila je planiranje i realizaciju novih muzejskih programa, vođenih mišlju Tonka Maroevića: „Naša kulturna dužnost i emocionalni dug jest podsjećati na djelo pjesnikinje epohalnoga značaja i poticati publiku da se okrene inspirativnim stihovima i stranicama neprolazne vrijednosti”. Spomenutom je građom dopunjena i najnovija izložba Muzeja Vesna Parun: Koralj vraćen Međimurju čiju okosnicu čini Zbirka Derk, u vlasništvu publicista Denisa Derka. U okviru izložbe, a u očekivanju razotkrivanja njegove vrijednosti i značaja, Muzej Prigorja po prvi puta javnosti izlaže i Vesnin spomenar. Postoji li mjesto prikladnije od Riznice Međimurja za Vesnin povratak i izlaganje njezina dragulja?

Morena Želja Želle

Rađanje oluje, 1992., akvarel, 13 × 17 cm

POEZIJA U BOJI

VESNE PARUN

Samo velike osobnosti, velike u smislu kreativnih i inih postignuća, mogu biti nepresušan izvor za nova promišljanja. Među njima je i Vesna Parun – književnica, ali i likovna autorica, čije je slikarstvo prije tri desetljeća predstavljeno u čakovečkoj Galeriji Kavran. Ovim tekstom želimo podsjetiti na tu izložbu, utvrditi dosadašnja stajališta o slikarskom djelovanju Parunove, kao i pridodati im moguće i neka nova.

Izložbu od oko tridesetak radova, kojima se mogao steći uvid u tijek likovnih mijena Parunove do tog trenutka, pratio je presavetak s kratkim tekstom publicista Denisa Derka. Iako je on njeno slikanje oprezno predstavio kao *romantično iskazivanje ljubavi prema zavičaju i svjedočenje velikog poštovanja prema likovnosti kao neizostavnom dijelu svakog od nas*, gledajući danas te umjetnine, doživljavamo književnicu kao autentičnu i samosvojnu likovnu umjetnicu. Sama je za izlaganje osmislila naslov – *Koralj vraćen Međimurju*, poigravajući se, kako je to radila i u drugim tekstovima, s naslovom ili stihom iz neke svoje pjesme, pa i iz tuđeg teksta. Taj put opredijelila se za parafrazu naslova pjesme iz istoimene zbirke *Koralj vraćen moru* (1959.). Inače, u toj pjesmi, zgusnutoj od simbola dovršetka jednog razdoblja života, koralj je:

... crveni granati cvijet

što nije ni kamen ni školjka ni so ni loza ni klica

a živi i raste i može da postane brdo i ostrvo.¹

Valja podsjetiti kako je Međimurje u povijesnim dokumentima opisivano kao *insula* – otok između Mure i Drave, a čega je književnica očividno bila svjesna. Potvrđuje to i posveta na malom akvarelu *Rađanje oluje* iz 1992. godine gdje stoji sljedeće: *Denisu Derku na međimurskom otoku*. Napokon, u tekstu *Birokracija*, objavljenom u jednom Vjesniku u srijedu, otkriva se i moguće dodatno simboličko značenje koralja za nju – *u tome je bogatstvo umjetnosti, ona je koraljni grm koji se grana pod morem*.²

Svoj je "likovni grm", otkriven na čakovečkoj izložbi, ostavila u cijelosti Denisu Derku. Postojala je tada 1995. godine i mala vizija kako bi ta donacija, smještena u njegovoj kući okruženoj perunikama u Čakovcu, mogla biti *simboličko sidrište za brod što s konopca otrgnut plovi dalje*.³ Dakako, mislila je time na svoj životni brod i isticano poslanje putnice čiji je život *preuzet od hoda zvijezda i od obilja tišine*.⁴

1 Parun, Vesna. *Koralj vraćen moru*. Zagreb: Mladost, 1988., str. 40.

2 Tekst se nalazi sačuvan unutar kutije 48 u osobnom arhivskom fondu Vesne Parun HR-HDA-1755.

3 Parun, Vesna. *Koralj vraćen Međimurju*, strojopis, osobni arhivski fond V. Parun HR-HDA-1755, kutija 45.

4 Parun, Vesna. *Koralj vraćen moru*. Zagreb: Mladost, 1988., str. 40.

5 Vesna Parun: Bila sam majka, žena, ljubavnica, kuharica i sluškinja. Start, 1969. <https://www.mojevrijeme.hr/magazin/2014/04/vesna-parun-bila-sam-majka-zena-i-ljubavnica-kuharica-i-sluskinja/>, 11.11.2025.

Glede slikanja Vesne Parun, danas smo potpuno sigurni, a našli smo mnoštvo njenih iskaza, kako je to bio drugi vid njene kreativnosti, koji se pojavljivao u trenucima zasićenostima riječima i stihovima. I za jedan i za drugi potreban je talent, nagnuće te razvijanje, pa i održavanje vještine. Sklonost likovnom izražavanju bila je dio njena dječjeg identiteta: *Poslije sam to zapustila, ili bolje: lirika je prevagnula i raspršila moje djetinje želje*.⁵ Dokaz prvih likovnih uradaka je *Ljuljačka*, učenički rad koji je zahtijevao prvo likovno interpretiranje na svili nekog predloška s galantnom scenom nalik Fragonardovoj i potom ispunjavanje ploha vezom. U vrijeme nastanka *Ljuljačke* Vesna Parun pohađa treći ili četvrti razred osnovne škole na Visu i tada joj izlazi u dječjem časopisu Anđeo čuvar pjesma *Premaljeća* koja postaje uz *Ljuljačku* drugim zaglavljem kamenom njene kreativnosti. Kasnije, tijekom i poslije Drugog svjetskog rata pisanje stihova preuzima u potpunosti stvaralačka strast.

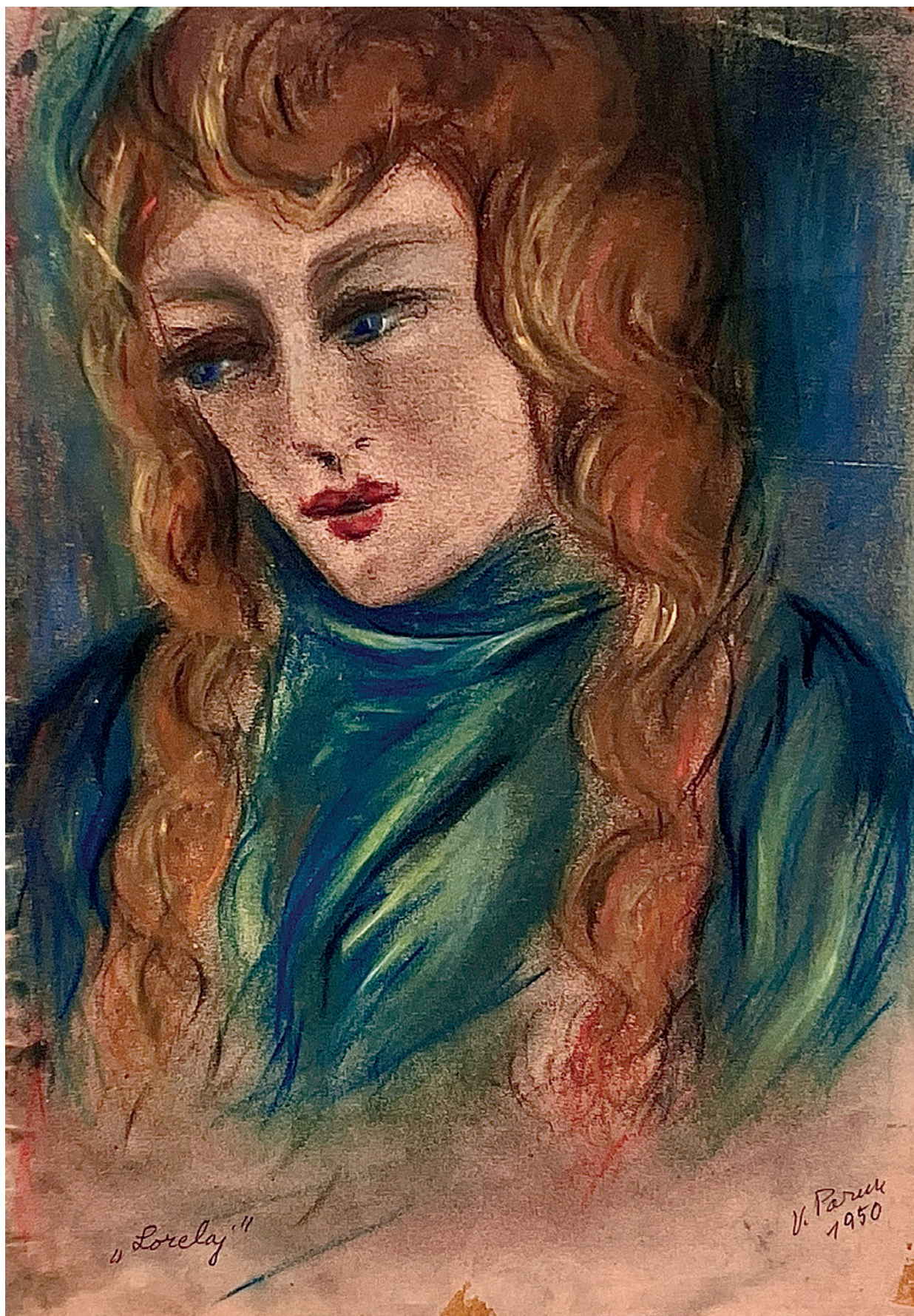

Ljuljačka, 1930. – 1931., ručni rad na svili, 35 × 41 cm

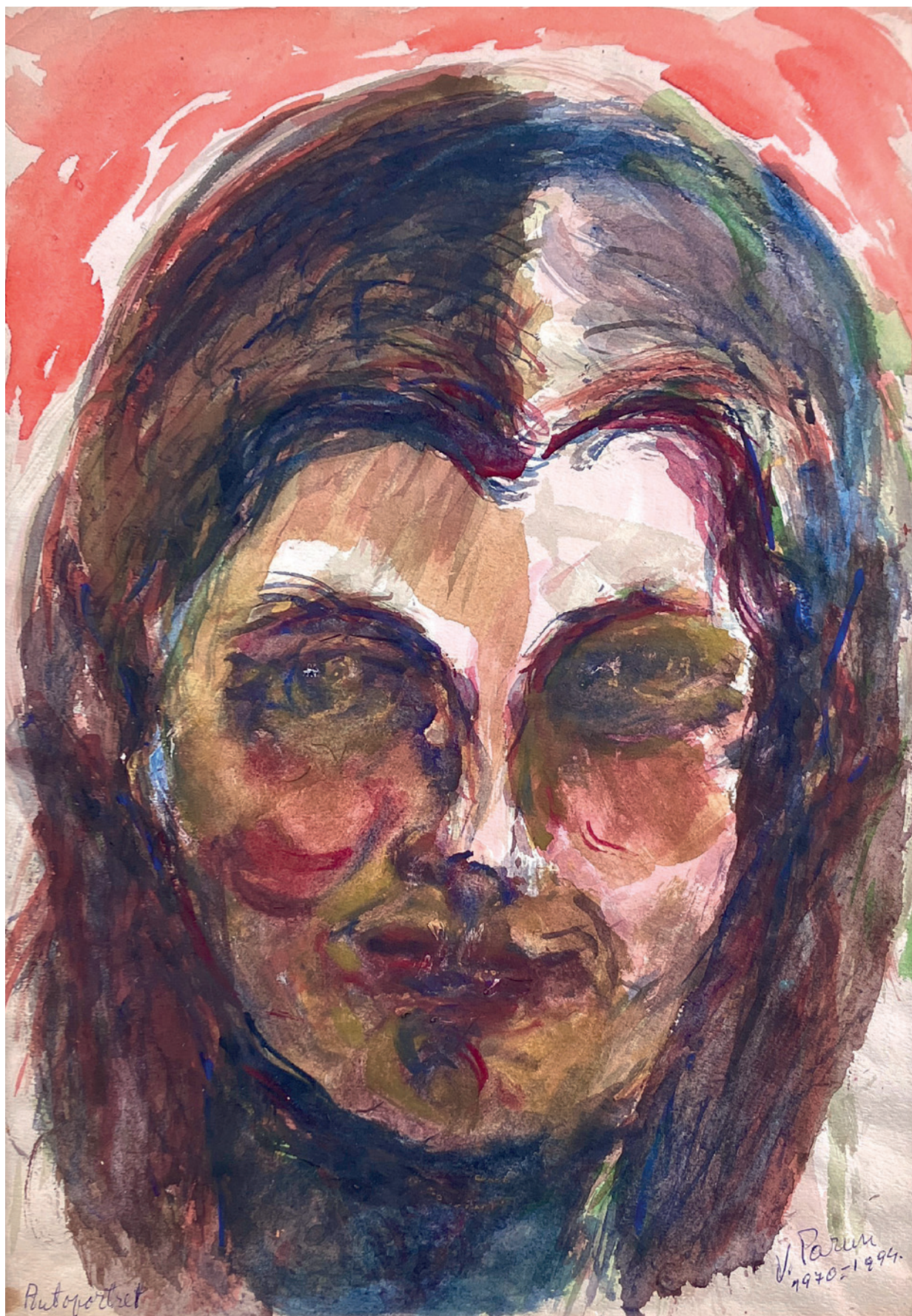
6 Parun, Vesna. Ja koja imam nevinije ruke: asinhroni odabir. Zagreb, Sarajevo: ZORO, Profil Medija, 2010., str. 337.

7 Parun, Vesna. Dvije baladeske nepoznanice, Večernji list, 20.02.1995.

Stoga je doista vrijedan daljnji dokaz prisustva potrebe i likovnog izražavanja pastel *Lorelaj* iz 1950. godine. Istovremeno on svjedoči o istinitosti navoda kako ju je ova Heineova balada *progonila ... kroz sve teškoće života i kroz cijelu nepoetičnu mladost, pa i kasnije kroz godine*⁶ sve dok je nije prevela i objavila u grafičkoj mapi *Klasični triptih*, pripremljenoj zajedno sa Sergijem Mihićem. Vesnina *Lorelaj* ima pravilno i lijepo lice, doneseno u poluprofilu, dok je njena zavodnička snaga – *gotovo onostranski zov ljepote i sreće*⁷ – pokušana ostvariti bujnom, ne zlatnom nego riđom upletenom kosom te zelenim očima i zelenilom haljine. I upravo se u kolorističkoj obradi haljine kako bi se ostvario volumen vidi da je riječ o osobi koja ima iskustvo percipiranja i osnovnog interpretiranja vizualnih činjenica.

Lorelay, 1950., pastel, 30 × 21 cm

Autoportret, 1970. – 1994., akvarel, 41 × 28,5 cm

Pravi povratak kistu i bojama dogodio se početkom 70ih godina 20. stoljeća. Bilo je to s jedne strane spojeno s radom na četiri umjetničke slikovnice za kojima i dalje tragamo: *Tako sam došla na ideju da sama sve načinim kolažima, letrasetom i svim mogućim likovnim tehnikama koje sam u sebi osjećala.*⁸ S druge, pak, nekoliko je puta potvrdila kako se slikanja laćala i u trenucima oporavka nakon bolesti te nakon smrti majke 1972. godine i time pojasnila kako je slikanje imalo za nju i ozdravljujući učinak. U Zbirci Derk iz tog razdoblja ostala su sačuvana čak dva autoportreta Vesne Parun rađena tehnikom akvarela. Prvi je, to zamišljeno lice čvrsto oivičeno kosom te obremenjeno zemljanim bojama i sjenkama, dorađivala tijekom godina, dok je drugi kao prozračan profilni portret, dovršila dugim potezima kista odmah 1971. godine. I upravo nas se on doima kao uspjeliji prikaz karakterističnih crta lica i životnog stava, otvorenog spram svijeta tada mlade pjesnikinje Vesne Parun. Skupini ranijih radova pripadaju i *Tri mudraca s Istoka*, rađena nanošenjem gustih i dugih poteza kistom namočenim u temperu. Likovi mudraca ekspresionistički su ugurani u kadar kompozicije koja čitava pršti bojama. Slikani su na dasci i imali su veliko značenje za književnicu obzirom da ih je načinila za majčin 81. rođendan. Vjerojatno su bili ponuđeni za izlaganje na 7. zagrebačkom salonu 1972. godine, no odabrana je tada bila veća kompozicija *Maslinik*.

U Muzeju Prigorja sačuvana su još dva slična rada na dasci iz tog razdoblja, a kojima možemo pridružiti i druge koje poznajemo samo u fotokopijama iz arhivske ostavštine Vesne Parun, primjerice poput *Maslinovog slavoluka*, *Belzebuba / Birokracije* i *Paklenih otoka*, slikanih na Hvaru između veljače i svibnja 1971. godine kad se oporavljala nakon operacije.⁹ U tom vremenu nastaju i neki soneti koji će se pojaviti u zbirci *Sto soneta* 1972. godine. Dopunjeni su sa šest reprodukcija likovnih radova od koji neki, poput *Srebrnog sjaja masline*, *Vrijesa na kamenu* i *Autoportreta s rodnom*, zahtijevaju posebno isticanje. Čini se kako se u tom razdoblju odvija ravnopravno i jedno i drugo umjetničko izražavanje.

Najveća je grupa likovnih radova iz Zbirke Derk nastala početkom 70ih godina 20. stoljeća. Prvo bismo izdvojili male ekspresije *Zalazak sunca*, *Sunce pjeva* i *Rađanje oluje*, zasnovane na pažljivom bilježenju vremenskih fenomena, spontano, dugim, često i valovitim potezima kista s bojama. *Rađanje oluje* iz 1992. autorica je opremila i bilješkom kako je nastalo u okviru ciklusa *Kamen, oblaci, vjetar* i ta nam je potreba stvaranja grupe radova potpuno nov podatak o slikarstvu Vesne Parun. Uostalom, spomenuti akvarel možda i najbolje svjedoči kako je bila sposobna ne samo osjetiti prirodu u njenim posebno snažnim trenucima – *Priroda, kažete...Bila sam opčinjena ljepotom, njezinim erosom. I tugom.*¹⁰ – nego to i iskazati kontrolirajući boju i vodu. Osobito je snažna u interpretiranju prirode kada koristi gušće namaze, potpuno impulzivno ili kako ona sama kaže *neobavezno*¹¹ pa tada nastaju *Koraljni orkestar* i *Stare hvarske krošnje* s dominacijom suprotstavljanja crvene i zelene i u skladu sa stihom soneta – *Riječ koraljem postade.*¹²

Daljnijem njegovanju ekspresivnosti možda je pripomoglo i sretanje s radovima Van Gogha u Parizu 1973. godine. Tada ju je zadivila u Louvreu ne Mona Lisa, nego jedna Van Goghova slika s dominantnom kadmij žutom.¹³ Iskustvo je ostalo zabilježeno i u sljedećem citatu: *Slikarstvo je podmuklo. Nikad ne znaš kad će te neka veduta pokraj Seine ili mrtav suncokret umotati u svoje željezne hobotničke krake, uloviti te perfidnim laticama poput biljke mesožderke iz najdaljeg kuta Louvrea i proždrijeti te...*¹⁴

8 Vesna Parun: *Bila sam majka, žena, ljubavnica, kuharica i sluškinja*. Start, 1969. <https://www.mojevrijeme.hr/magazin/2014/04/vesna-parun-bila-sam-majka-zena-i-ljubavnica-kuharica-i-sluskinja/>, 11.11.2025.

9 Osobni arhivski fond V. Parun HR-HDA-1755, kutija 45.

10 Parun, Vesna. *Začarana čarobnica*. Zagreb: VP, 1993., str. 8.

11 Bilješka Vesne Parun uz prvu verziju eseja o slikarstvu Marija Tomasa. Osobni arhivski fond V. Parun HR-HDA-1755, kutija 45.

12 Parun, Vesna. *Začarana čarobnica*, str. 14.

13 Derk, Denis. *Posljednja volja Vesne Parun*. Zagreb: VBZ, 2012., str. 77.

14 Parun, Vesna. *Vrela i sudbine – uz najnoviji ciklus pastela Likovna katarza Žane Tomas*, rukopis. Osobni arhivski fond V. Parun HR-HDA-1755, kutija 45.

Suncokret, 1992., tempera, 17 × 16 cm

Žuta će se prelići i u njen *Suncokret*, čestu cvjetnu temu, sučeliti se ciljano s komplementarnom ljubičastom u slici *Ja. Riba sam*. Upotrijebit će je tijekom 80tih godina 20. stoljeća u velikom mjerilu i samosvojno u *Suncokretu koji pleše* i Adnan Al Marzouki, stanovnik stana Parunove u Badelovoj 15, reinkarnacija nestalog brata Mirka, prijatelj i ljubavnik kojem je posvetila prelijep sonet *Da nema tvojih očiju*.¹⁵

Suncokret je bio i čest motiv nazočan u pjesmama Vesne Parun, a žuta i narančasta važne boje, jednako kao i ljubičasta. Dugo nam je trebalo dok nismo otkrili zanimljivo osobno značenje narančasto (čitaj i žuto) – ljubičastog para cvijeća i boja: ... u ovoj se je davnoj poeziji sjedinilo dvoje: narančasta i ljubičasta. To su dvije paralelne boje moga bića. I mog života. Perunika i suncokret. Moja majka Šol-tanki i Zagorka Magdica. Ali i Adnan...¹⁶ Stoga smo slikanim suncokretima prispodobili *Perunike u vrtu* iz 1993. godine, neobične obzirom da naše predznanje proizvodi sliku karakterističnih cvjetova u obliku lepeze, dakako i sa žutim točkama prašnika. No, kako je rekla sama autorica – *Pa i ti su oblici, mislim, tek poluprepoznatljivi*.¹⁷ Očividno je pristupala slikarskoj interpretaciji potpuno neopterećeno, pronalazeći intuitivno vlastite oblike i izričaj.

¹⁵ Parun, Vesna. *Začarana čarobnica*, str. 43.

¹⁶ Citat iz posvete Vlasti Horvatić Gmaz u knjizi *Crna Maslina*, ispisane u Stubičkim Toplicama 2005. Magdica Kušan bila je stogodišnja mudra starica s kojom se V. Parun družila 1976. godine. Bila je inspiracija za nastanak niza umjetničkih radova.

¹⁷ Parun Vesna, *Pod muškim kišobranom*. Zagreb: Globus, 1987., str. 116.

Perunike u vrtu, 1993., tempera, 42,5 × 32,5 cm

18 Parun, Vesna. Začarana čarobnica, str. 16.

Godine 1993. s Denisom Derkom dovršava pripremu male knjige *Začarana čarobnica*. U njoj objavljuje, između ostalog, i sedam soneta pod objedinjenim naslovom *Ja riba*. Čini se kako u tom razdoblju života Vesna Parun osjeća sebe kao začaranu u obliku šutljive ribe, no koja i dalje promatra svijet na kopnu, pa i svijet u ratu, prognane i mrtve. Ona je *Riba...Riblja kost.*, ali i *Mag*¹⁸ riječi koji ne zaboravlja djecu čovječju u ozbiljnim vremenima. Tada ona i slika ribe i to u mnoštvu varijacija. Slika ih igrajući se slaganjem boja, često puta u pravilnim grupama, a ipak kao razigrane kompozicije koje u nama izazivaju vedrinu. Samo u jednom primjeru iz Zbirke Derk čini se kako je prizor ribe plod dubljeg propitivanja. Mislimo pri tome na hladnijim temperama slikanu *Svjetlost* iz 1994. godine, doista s naznakom svanuća, ali ne i za mrtvu ribu izvučenu na kopno u prvom planu.

Umjetničkim vrhuncima smatramo i dalje ekspresivno slikane prizore iz znanih ili neznanih obalnih mjesta, primjerice kao *Rovinj u zimi* iz 1994. godine i *Bez naslova* iz iste godine. Potonji rad temperom, koji ima svoj par u *Šoltanskim maslinama* iz Muzeja Prigorja, shvaćamo kao interpretaciju gustog obalnog zelenila uz obalu i otoke, promatranog iz udaljenog očišta kako je to vidljivo i u *Zlarinskoj obali* i *Šibenskoj tvrđavi* koje su pristigle iz Sesveta.

Vesna Parun na Kornatima 1995., foto: Denis Derk

Koliko god Vesna Parun u javnim istupima govorila kako više ne odlazi na more, autobiografski podaci govorili su drugačije: plovila je s tunolovcima na brodu, bila sudionica književnih susreta, dječjeg festivala u Šibeniku i sl. Dakle, ranijim iskustvima iz godina djetinjstva i mladenaštva pridodavala je i nova, pa tako i izlet na Kornate 1997. godine. On je motivirao nastanak malih pastela koje čakovečka publika nije mogla vidjeti na ranijoj izložbi. Zanimljivo je kako je o Kornatima nadahnuto pisala i u tekstu koji je pratio izložbu Vatroslava Kuliša godinu dana ranije. Arhivskoj građi o toj izložbi pridružila je ovu bilješku: *...Slikam ih i sama, po*

Kornatski žar, 1997., pastel, 15 × 20,5 cm

sjećanju na Kornate.¹⁹ Bilješka razotkriva kako je Parunova ipak češće slikala ne u samoj prirodi (iako imamo i filmske dokaze za to), nego u vremenskom i prostornom odmaku nakon proživljenog. Tako su nastala, i to korištenjem gotovo samo primarnih boja, ova pastelna sjećanja na taj poseban *model prostora: prostora koji se, povijesno skoro neupotrebljiv, djelimično bezimen a većinom i nenastanjen množi iz trenu u tren sa svakom mogućom promjenom vidnog polja...*²⁰

Crvenim krošnjama, kako smo u nedostatku po autorici dodijeljenog naslova nazvali ovaj pastel, završavamo ovaj prikaz. Pronašli smo mu i kontekst unutar Hrvatskog državnog arhiva, vidljiv u reprodukcijama dvaju radova s temom mladih maslinika iz 1992. i 1998. godine. I u potonjima crvena boja – s kojom je povezan impuls volje²¹ – ima važnu ulogu. No, u slučaju *Crvenih krošnji* riječ je o koraljnoj crvenoj koja u nekoliko svojih nijansi prekriva sve – i masline, i suho tlo i nebo, ostavljajući nas osupnute ne samo sigurnom kompozicijom i energičnim korištenjem pastela, nego slobodom i spontanošću izražavanja koje opažamo i u njevoj poeziji.

Za Vesnu Parun je slikarstvo bilo *poezija u boji*.²² Boje i motivi iz prirode bili su važni gradbeni elementi u njenim pjesmama, ali nadasve u slikama. Jedne bi smjenjivale druge, ponekad dolazile u istim trenutcima. U tom se stapanju boje i riječi razotkriva Vesna Parun kao umjetnica cjelovite imaginacije, koja slika i piše istim dahom. Sama je to vedro opisala na omotu na kojem je miješala boje:

*Evo i opet jedne divne palete:
Na stih ću se popet,
I bojom te premazat svijete.*²³

19 Osobni arhivski fond V. Parun HR-HDA-1755, kutija 45.

20 Parun, Vesna. Kornatski krug bojom, strojopis. Osobni arhivski fond V. Parun HR-HDA-1755, kutija 45.

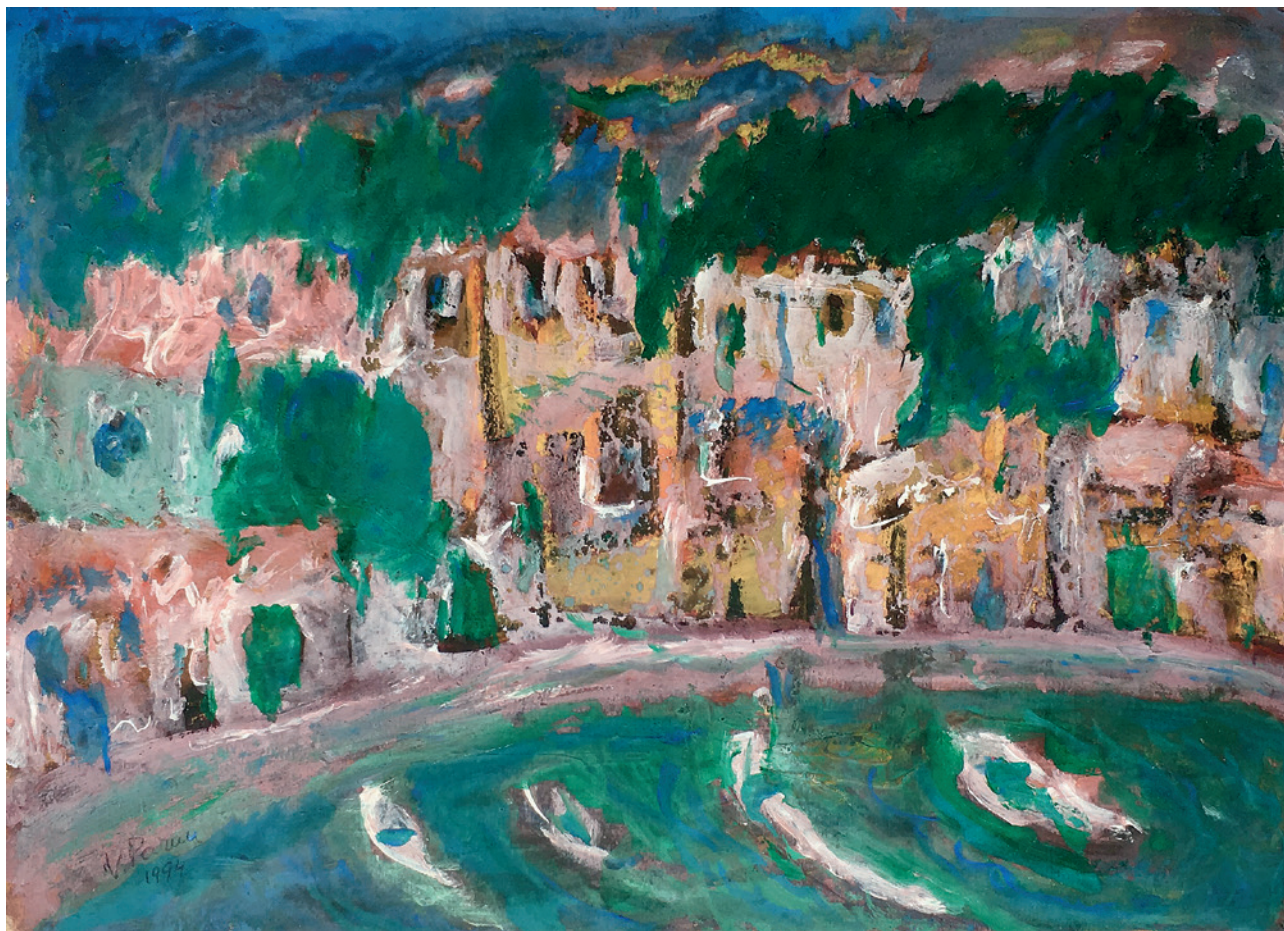
21 Parun Vesna, Pod muškim kišobranom, str. 115.

22 Iz teksta objavljenog u depljanu izložbe održane u ERC INA1986. godine. Osobni arhivski fond V. Parun HR-HDA-1755, kutija 45.

23 Osobni arhivski fond V. Parun HR-HDA-1755, kutija 50.

Rovinj u zimi, 1994., tempera, 23 × 33 cm

Zlarinska obala, 1994., tempera, 28,5 × 40 cm

Maslina, godina nepoznata, pastel, 23 × 16 cm

Stare hvarske krošnje, 1993., pastel, 23 × 33 cm

Bez naslova, 1994., tempera, 19 × 27,5 cm

Svjetlost, 1994., tempera, 18,5 × 18 cm

Koraljni orkestar, godina nepoznata, tempera, 19,5 × 27,5 cm

KORALJ KOJI JE VESNA PARUN VRATILA MEĐIMURJU

24. studenog 1995. godine u Galeriji Kavran u Čakovcu otvorena je izložba slikarskih radova Vesne Parun, ponajprije zahvaljujući angažmanu njezina višegodišnjeg prijatelja Denisa Derka, rođenog Čakovčanina, koji je pomogao pro-naći prostor i sponzore, tiskati pozivnice te organizirati cjelokupan događaj.¹ Iz pozivnice za izložbu pohranjene u Hrvatskom državnom arhivu vidi se da je jedan od sponzora bila i Lutrija Hrvatske, koja je na taj način odala počast cijenoj pjesnikinji, godinama strastvenoj igračici lutrije. Na otvorenju izložbe okupio se popriličan broj ljudi, a Parun je za tu prigodu napisala tekst naslovljen „Koralj vraćen Međimurju” koji je sama pročitala. Riječ je o eseju od četiri nepune strojopisne stranice, koji nikada nije objavljen – danas je pohranjen u Hrvatskom državnom arhivu kao dio ostavštine Vesne Parun² te je dopuštanjem Arhiva postao predmet moga istraživanja objavljenog u znanstvenom radu „Koralj vraćen Međimurju – neobjavljen esej Vesne Parun” koji ću u sažetom obliku iznijeti u nastavku ovoga teksta³. Na poleđini tematiziranog eseja nalazi se naknadno dopisan autoričin rukopisni zapis, naslovljen „Bilješka”, u kojemu Parun tumači gdje je i kada napisala „Koralj vraćen Međimurju”, zašto je još neobjavljen, te navodi da slike postavljene na izložbi kompletno ostavlja Derku.

Strojopisni tekst „Koralj vraćen Međimurju” započinje oznakom mjesta nastanka i datacijom – „Kastav (kod Anđelke) 20, 21, 22, studenog 1995.” – uz te je odrednice dodano i ime autorice Vesne Parun. Nakon naslova Parun započinje svoje esejističko izlaganje na izrazito pjesnički način – metaforom čovjeka koji je „pješčana kap” na „beskrajnom moru mijena, moru bez obala”, odnosno, koji je „izdvojen i izdvojenošću na druge upućen otok”. Sljedeći ulomak otvara prostor motivu vremena, kao i motivima sudbine, Zemlje i Tvorca. Sve su to bezvremenski motivi, čiju filozofičnost autorica dodatno naglašava gnomskim karakterom svoje rečenice (npr. „U srcu Zemlje svi se putovi sastaju”). U trećem ulomku napokon se javlja i autobiografski pripovjedač u prvom licu jednine – evociranjem sjećanja na prvi dolazak u Međimurje „prije četvrt stoljeća otprilike”. Autorica, govoreći o međimurskom kraju, poseže za metaforom žala – iskazuje svoje čuđenje nakon što je prošla „žalima ovim”, gdje je more čula i vidjela, no „mora nigdje”. Evidentno je da je žal u navedenoj misli upotrebljen samo kao metaforička oznaka za međimurski kraj te se izlaganje i nastavlja u pjesničkom tonu – pobranjem morskih motiva koje je našla u tom kraju, kao što su okamine alga, krak morske zvijezde ispod paprati te „sedefno srce juga” u kukuruznom klipju. Iz poetizacije koja se uočava

1 Saznanja prikupljena u usmenom razgovoru s novinarom Derkom, u proljeće 2023.

2 Parun Vesna (fond), signatura HR-HDA-1755-9

3 Rad je objavljen u Zborniku radova s međunarodnog znanstvenog skupa 5. Međimurski filološki i pedagoški dani, ur. Filipan-Žignić i dr., Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Čakovec, 2024., str. 255–264.

4 Isticanje verzalnim slovima
je autoričino.

kao temeljni stilski postupak čitatelju biva jasno da Parun slike ne niže s tendencijom dokumentarne preciznosti, već prije svega zbog simboličkih značenja koja se iz njih daju iščitati: riječ je o upućivanju na srodnost i bliskost dvaju geografski i kulturno udaljenih područja. S druge strane, Međimurje je u prošlosti doista bilo dio Panonskoga mora – autorica je s time, dakako, dobro upoznata te stoga i lucidno domeće da je zakasnila „za koji stotinjak milenija”. Slijedi opis pejzaža koji je zatekla u Međimurju, umjesto morskoga raslinja: „zlatu usjeva” koje „leluja u šir i u dalj” te dva riječna toka – „dva blaga i groljava tijeka što obgrljeni OTOK nacrtaše”⁴. Nakon toga dolazi rečenica u kojoj autorica prvi put eksplicitno supostavlja dva hrvatska kraja – Međimurje i vlastiti zavičaj, Kornatski arhipelag: „Međimurju, usnulome moru, s Kornatskog arhipelaga pozdrav donijeh”.

Nakon tako postavljenog uvodnog dijela slijedi razrada problematike, a izraz postaje još poetičniji, stiliziraniji. Nižu se pitanja – od onih retoričkih do onih kojima se kreiraju isječci fikcionalnih razgovora s prirodom – „Jer što sam, ako ne kralja morskoga dvorac i sirena njegovih poj, tražila tu na ovom najsjevernijem, najkopnenijem otoku Hrvatske?”; „Gdje su ribari? – upitah tamne vrbe”, itd. Svim poetsko-bajkovitim rečenicama cilj je isti – uputiti na srodnost dvaju različitih predjela u subjektivnoj sferi promatračice i iskazati toplinu zbog tako uspostavljene srodnosti.

5 Naslove obiju pjesama
autorica je i podcrtala.

Druga stranica strojopisnog teksta započinje gotovo u maniri crtice ili kratke priče – rečenica je izravna, precizna, pogađa „in medias res”: „U trijem sa cvjetnim lijevama prignuta uđoh i ispod lišća loze prekoračih prag. Jedan. Pa drugi. Pa treći”. No ubrzo postaje jasno da je to samo kratkotrajna promjena registra – ponovno se vraća poetizaciji, nižući nekoliko pitoresknih slika seoskoga života. U sljedeće dvije rečenice autoreferencijalno poseže za motivima dviju svojih poznatih pjesama, dovodeći ih u vezu sa sjevernohrvatskim predjelima: „Baladu prevarenog cvijeća na prigradskoj napisah cesti. Željeznicu iz brežuljaka djetinjstva – uz prozor vlaka zagorskoga.”⁵ Nakon toga iznosi svoja iskustva dolazaka u Međimurje – evocira sliku dječarca, pogrbljene starice i bređe kobile s plugom, kako oru dječovsku njivu. Navedena ju je slika iznenadila i podsjetila na neka iskustva vlastitoga odrastanja, odnosno na pojedine motive, ugođaje i slike iznesene u vlastitim pjesmama. U ulomku koji slijedi, u dojmljivoj, poetski oblikovanoj slici, naglašava ulogu žena u svakodnevnom životu svoga rodnoga otoka, dovodeći na taj način muku običnoga čovjeka, osobito žena, u različitim geografskim područjima u odnos povezanosti: „Na otoku mojih predaka, žene što cijeloga života nekoga čekaju zavrnule bi crne suknje i veslale, stoječke, kao da teškim plugom oru jalovu brazdu – da bi umjesto pšenice posijale sol, a požnjele pelin i čemer”. O lucidnom povezivanju dvaju prostora i isticanju trpljenja kao zajedničke sastavnice života ‘maloga’ čovjeka, bez obzira živi li od zemlje ili mora, još izravnije govori sljedeća rečenica: „A na pragu magarac načulio uši: sluša razgovor dječaćića i bake s dalekog ovog morja međimurskog, misli kako je kob siromaha posvuda ista.” U sljedećem ulomku autorica spaja lirsku i bajkovitu komponentu – personificira vrbike, rijeku Muru, ravnice i pšenični klas. Također, spominje svoju majku koja ju je „doprtila na ovaj otok od mora odmetnut” te evocira sjećanja na obilaske Međimurja „s kraja na kraj” i posjete međimurskim školama u kojima ju je majka pratila. Ti su školski susreti, kako navodi, bili u znaku pjesme, pogača i vedrine međimurskih učiteljica čiji pozitivni duh uspoređuje s onim svoje majke.

Na trećoj stranici Parun u nježnom tonu nastavlja s motivom majke koju prikazuje nevinom i dobrom poput djevojčice, navodeći usputno i svoj lucidan dojam (na kojem se čitateljima ispričava) da joj je majka, Antica Mateljan Andreis, u svom ranijem životu možda bila Katarina Zrinska. Dio o majci završava konstatacijom da su se ti „istinski radosni trenuci” koje je provela u Međimurju zapravo dogodili „pred sam tihi odlazak njen sa neveselog ovog svijeta”. U dijelu teksta koji slijedi autorica se prebacuje na razdoblje s početka devedesetih, dva desetljeća nakon majčine smrti, kada joj je „na staklo [mog] usamljeničkog akvarija bez vode, u rano proljeće pokucao neznanač”. Iako u tom dijelu teksta spomenutog neznanca ne imenuje, iz rukopisne „Bilješke” na kraju eseja, kao i brojnih drugih tekstova i intervjuva, znamo da je riječ o novinaru Derku, kojeg je pjesnikinja upoznala upravo tih godina – za vrijeme svog usamljeničkog razdoblja kada se, potresena ratnim razaranjima, distancirala od ljudi i javnih nastupa, našavši utočište u slikanju podmorskoga svijeta. Navodi da je on bio „jedan jedini” koji ju je za svih tih „ribljih mjeseci i godina” potražio na periferiji metropole. U rečenicama o Derku kao izdvojenom primjeru interesa za nju, autorica parafrazira i stihove iz pjesme „Kad bi se moglo otputovati”, jedne od njezinih najljepših i najpoznatijih pjesama uopće, koji posežu za motivima putovanja na konju i na lađi. Neznanca naziva glasnikom koji se pojavio „iz ovog magičnog trokuta tla, s mora s koga su otoci otjerani u progonstvo poezijom”⁶ te u ulomku koji slijedi opisuje njegovu kuću u Čakovcu oko koje cvatu perunike, navodeći da je upravo perunika njezin „zavjetni cvijet”, a ljubičasto boja njezina „usuda”. Konstatira da će slike koje posjetitelje izložbe sada gledaju sa zidova, biti smještene upravo pod krov navedene kuće te da će to biti „malo simboličko sidrište za brod što s konopca otrgnut plovi dalje”.

Na četvrtoj, posljednjoj stranici teksta, Parun se pita: „toj fijolici u zagrljaju dviju rijeka, s anđelom ravnice u dosluhu – što nedostaje?”. Odmah zatim sama odgovara da mnogih koji su joj iz svojih bilježnica „nekoć stihove čitali” više nema, dok su njihovi sinovi svjedoci okrutnih vremena, te da je Međimurje možda samo himera koje nema na mapama, „molitvenicima velikih”. Pritom opet poseže za usporedbom pronalazeći ekvivalenciju za takvu pretpostavku u motivici vlastitog zavičaja: „Ali zar nije himera i ono more iz tinte mojih stihova, i koralj što dnima ga njegovim vratih ljubav da oslobodim”. Završnu sintagmu „ljubav da oslobodim” pritom je podcrtala. U završnoj dionici teksta Parun iznosi svojevrsan zaključak – konstatira da „smirenom moru međimurskom” nedostaje okamenjen koralj te da je to stoga jer ga je „snom poezije” vratila moru, „onome što plâče rtove Zlarina”. Ističe da se taj koralj, međutim, probudio i doveo je ovamo, u Međimurje, da ga ponovno baci u dubinu. Apelativno zaziva: „Nauči nas, ljepoto stvari skrivenih, biti mudrima”. Nakon toga slijedi još smirena konstatacija da iako „ima od Međimurja ljepših mora” i „od Mure srebrnijih rijeka”, „dar je dobroga duha zemlje da nas u pripremljen trenutak na davno označeno mjesto sretno dovede”, kao i zahvala spomenutom „duhu zemlje”.

U podnožju teksta navedeno je autoričino ime, ispod kojeg u zagradi stoji: „za promociju izložbe u Čakovcu, 24. 11. 1995.” a sve zapečaćuje široko raspisan, vlastoručni potpis plavom kemijskom olovkom.

6 Iznad riječi „poezijom” autorica je kemijskom olovkom nacrtala vitičastu zagradu i dopisala riječ „dovršeno”, iz čega se može shvatiti da ta riječ slijedi nakon riječi „poezijom” te da je u strojopisu omaškom izostavljena iz rečenice.

POPIS IZLOŽAKA

Autoportret, 1970. - 1994., akvarel, 41 × 28,5 cm, (ZD)
 Autoportret, 1971., akvarel, 28,5 × 40 cm, (ZD)
 Lorelaj, 1950., pastel, 30 × 21 cm, (ZD)
 Tri mudraca s Istoka, 1971., tempera, 40,5 × 28 cm, (ZD)
 Korajni orkestar, godina nepoznata, tempera, 19,5 × 27,5 cm, (ZD)
 Deblo bora, 1992., tempera, olovka, 18 × 18 cm, (ZD)
 Stare hvarske krošnje, 1993., pastel, 23 × 33 cm, (ZD)
 Perunike u vrtu, 1993., tempera, 42,5 × 32,5 cm, (ZD)
 Suncokret, 1992., tempera, 17 × 16 cm, (ZD)
 Divlja ruža, 1997., gvaš, 18 × 16,5 cm, (ZD)
 Ribokvartet, 1995., pastel, 18 × 17 cm, (ZD)
 Ja riba sam..., 1993., gvaš, 17,5 × 18 cm, (ZD)
 Ribe I, 1994., gvaš, 10,5 × 16 cm, (ZD)
 Ribe II, 1994., gvaš, 10,5 × 16 cm, (ZD)
 Plave ribe, 1993., tempera, 17,5 × 17,5 cm, (ZD)
 Svjetlost, 1994., tempera, 18,5 × 18 cm, (ZD)
 Dva čempresa, 1994., tempera, 18 × 9 cm, (ZD)
 Južna uvala, 1993., tempera, 28,5 × 40,5 cm, (ZD)
 Rovinj u zimi, 1994., tempera, 23 × 33 cm, (ZD)
 Krošnje silaze moru, 1992., gvaš, 13, 5 × 17,5 cm, (ZD)
 Ptice selice, 1992., 17 × 17,5 cm, (ZD)
 Bez naslova, 1994., tempera, 19 × 27,5 cm, (ZD)
 Pejzaž (Kornati) I, 1997., pastel, 10 × 16,5 cm, (ZD)
 Pejzaž, (Kornati) II, 1997., pastel, 12 × 30,5 cm, (ZD)
 Kornatski žar, 1997., pastel, 15 × 20,5 cm, (ZD)
 Sunce pjeva, 1994., gvaš, 15 × 21 cm, (ZD)
 Rađanje oluje, 1992., akvarel, 13 × 17 cm, (ZD)
 Crvene krošnje, godina nepoznata, pastel, 14,5 × 20 cm, (ZD)
 Ljuljačka, 1930. – 1931., ručni rad na svili, 35 × 41 cm, (ZD)
 Masline, 1994., tempera, 30 × 38 cm, (MP)
 Otok Šolta, 1993., tempera, 22,5 × 33,5 cm, (MP)
 Rascvjetala voćka, 1994., tempera, 32 × 20 cm, (MP)
 Ribe (3), 2009., pastel, 20 × 29 cm, (MP)
 Silazak u Maslinicu (Šolta), 1971., tempera, 29 × 20 cm, (MP)
 Šibenska tvrđava, 1994., gvaš, 19,5 × 28 cm, (MP)
 Tri gracije, godina nepoznata, kombinirana tehnika, 40 × 28 cm, (MP)
 Zlarinska obala, 1994., tempera, 28,5 × 40 cm, (MP)
 Maslina, godina nepoznata, pastel, 23 × 16 cm, (MP)
 Lorelaj – vlastoručno potpisani prepjev iz grafičke mape Klasični triptih Goethe – Heine – Rilke
 (sa S. Mihićem), 1995., 70 × 50 cm, (MP)
 Spomenar, 1930-te, 20 × 15 × 1 cm, (MP)
 Adnan Al-Marzouki: Suncokret koji pleše, godina nepoznata, pastel (K)

ZD Zbirka Derk

MP Muzej Prigorja

K Kajakaviana

Dva čempresa, 1994., tempera, 18 × 9 cm

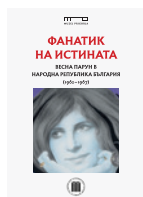
Vesna Parun (1922. – 2010.) bila je jedan od najsugestivnijih i najprevođenijih pjesničkih glasova 20. stoljeća u Hrvatskoj, autorica iznimne imaginacije i stvaralačke izdržljivosti, čiji je golemi opus trajno oblikovao suvremeno hrvatsko pjesništvo.

Četrdesetih godina 20. stoljeća živjela je i djelovala u Sesvetama, zbog čega je **Muzej Prigorja** preuzeo ulogu čuvara sjećanja na nju i njezin opus. U Prigorju je nastala njezina prva, tada kontroverzna, a danas kulturna zbirka *Zore i vihuri*. Muzej čuva i njezinu, poput koralja crvenu, damsku torbicu koju je tih godina od pjesnikinje kupila jedna Sesvećanka i darovala muzeju. Vesna Parun je 1956. bila među prvim dobitnicima Nagrade grada Zagreba za književnost, a rijetka je među hrvatskim autorima koji su to priznanje primili dvaput, na početku i gotovo na kraju svoje bogate karijere, 2002. godine. Slijedeći riječi Tonka Maroevića: „*Naša kulturna dužnost i emocionalni dug jest podsjećati na djelo pjesnikinje epohalnoga značaja i poticati publiku da se okrene inspirativnim stihovima i stranicama neprolazne vrijednosti*“, nastavljamo s godišnjim programima posvećenima Vesni Parun:

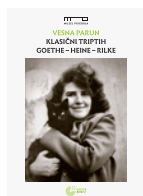
Balade Vesne Parun

Izložba predstavlja likovni opus Vesne Parun, koji otkriva njezin snažni koloristički i emotivni izraz, a u ekstenziji u Galeriji Oblok Knjižnice Sesvete i njenu povezanost s Prigorjem. Izložba je gostovala i u Šibeniku, Bjelovaru i Dvoru Veliki Tabor.

Fanatik istine: Vesna Parun u Narodnoj Republici Bugarskoj (1962–1967)

Istraživačka izložba o njezinim bugarskim godinama, prevođenju i kulturnim vezama, održana u Nacionalnom muzeju literature u Sofiji.

Vesna Parun: Klasični triptih: Goethe – Heine – Rilke

Program posvećen Paruničinim prijevodima i odnosu prema trojici velikih pjesnika; izložba je održana u Goethe-Institutu Kroatien u Zagrebu.

Vesna Parun – Koralj vraćen Međimurju

Izložba je hommage istoimenoj izložbi u Čakovcu održanoj 1995. godine i donosi proširenu prezentaciju slikarskog opusa Vesne Parun kroz radove iz fundusa Muzeja Prigorja i kolekcije Denisa Derka u Muzeju Međimurja u Čakovcu.

Vesna Parun – S onustran Medvednice

Izložba o njezinoj povezanosti sa Zagorjem i stvaralačkom fazom u Stubičkim Toplicama, gdje je pronašla svoj „treći zavičaj“. Izložba Muzeja seljačkih buna održana je u Dvoru Veliki Tabor i u Muzeju Prigorja.

Sanela Đurinec Raič: Vesna Parun – Kronologija približavanja i interpretiranja

Likovne interpretacije Paruničine proze, organizirane kao simbolički niz, pri čemu važnu ulogu ima I Ching kao strukturalni i duhovni okvir. Izložba je održana u Galeriji Kurija Muzeja Prigorja.

